

Waxinelichthouder slaat deuk in majesteitsschenniswet

U zal het allicht niet verbazen, maar de koning wordt langzaamaan steeds meer een mens. Het onderscheid dat onze strafwet maakt tussen de koning en andere burgers is niet langer te rechtvaardigen. Binnenkort kan de majesteitsschennis daadwerkelijk in het rariteitenkabinet worden bijgezet, met dank aan de waxinelichthoudergooier.

Tosca Urbanus & Michiel Pestman

De geschiedenis van de majesteitsschennis gaat in Nederland terug tot 1881. Toen voegde onze wetgever drie nieuwe artikelen toe aan het wetboek van strafrecht, die zagen op het beledigen van de koning, de echtgenoot van de koning en de vermoedelijke opvolger van de koning, als ook op het in bezit hebben van een afbeelding of geschrift waarin een belediging jegens genoemde personen voorkomt. Majesteitsschennis in woord of op papier werd daarmee strafbaar. Strafbaarstelling van aantasting van de eer en goede naam van de koning werd destijds gerechtvaardigd met het argument dat de koning als hoogste gezagsdrager aanspraak moest kunnen maken op meer respect dan de gewone burger en dat belediging zijn functioneren als koning ernstig zou kunnen belemme-

ren. De 'ernst' van het nieuwe strafbare feit werd benadrukt door een hoge strafmaat, zeker in vergelijking met de gewone belediging, een onderscheid dat vandaag de dag nog steeds geldt: op majesteitsschennis (artikel 111 wetboek van strafrecht) staat nog immer een gevangenisstraf van maximaal vijf jaar, terwijl een gewone belediging (artikel 266) met hooguit drie maanden gevangenisstraf kan worden bestraft. De jurisprudentie over majesteitsschennis laat zich met plezier lezen. Zo werd de destijds bekende anarchist Alexander Cohen in 1887 door de rechtbank Den Haag veroordeeld tot een gevangenisstraf van zes maanden, omdat hij in het bijzijn van Willem III 'Weg met gorilla!' had geroepen. Het hof in Leeuwarden veroordeelde kort daarna, in 1889, een man omdat hij op straat luidkeels had gezongen dat hij zijn schoenen had laten lappen 'om de koning

dood te trappen'. En ook de hoofdstad bleef niet achter: in 1896 veroordeelde de rechtbank Amsterdam een man tot drie maanden gevangenisstraf omdat hij op een fluit had geblazen toen Emma en Wilhelmina in een koets voorbijreden, een feit dat kennelijk niet onopgemerkt was gebleven. Het in 1881 ingevoerde nieuwe artikel werd dus al in het begin gebruikt om anti-monarchistische geluiden de kop in te drukken. Dat de majesteitsschennis geen dode letter was blijkt ook uit de meer recente geschiedenis.

PRINS ONBENUL

In 1978 publiceerde Vrij Nederland een column van Jan Eter, een pseudoniem van Hugo Brandt Corstius, waarin hij Beatrix 'prinses Leegheid' en Claus 'prins Onbenul' noemde. Het Amsterdamse parket kreeg van de politiek opdracht de zaak te onderzoeken, maar de officier van justitie besloot uiteindelijk, op gronden aan het algemeen belang ontleend, dat Brandt Corstius niet zou worden vervolgd. Niet iedere

belediging leidde dus tot een veroordeling. Dat gold ook voor Leon de Winter, die in 2002 in een interview met *HP/De Tijd* liet weten dat Juliana zo seniel was geworden dat zij dacht dat zij een labrador was, waar hij nog aan toevoegde dat zij dat waarschijnlijk ook al dacht toen ze nog koningin was. Robert Jensen mengde zich in die periode ook in het debat, naar aanleiding van het huwelijk van Willem-Alexander met Máxima Zorreguieta, die Jensen in een radioprogramma een 'Argentijnse hoer' en 'Argentijnse sloerie' noemde. Ook deze uitlatingen bleven destijds onbestraft. Maar zo ging het niet altijd. Sommigen moesten in die jaren hun uitlatingen of optreden wel met vervolging bekopen, onder wie degenen die later bekend werden als 'de witte waterwerper' en de 'tampongooier'. Beiden gooiden bij diezelfde bruiloft in 2002 tijdens het passeren van de gouden koets een voorwerp naar het kersverse bruidspaar, respectievelijk een zakje witte waterverf en een in oranje-limonade gedrenkte tampon (deze laatste miste overigens

doel). Beiden werden uiteindelijk veroordeeld tot een geldboete, ondanks hun herhaaldelijke beroep op de vrijheid van meningsuiting. Nog slechter liep het af in de meer recente cause célèbre van de 'waxinelichthoudergooier'. Ook deze gooier had het in 2010 op de gouden koets gemunt. Bij het gooien van de houder, die volgens de stukken 625 gram zou hebben gewogen, zou hij ook beledigingen aan het adres van de inzittenden hebben geuit. Voor deze daad werd de waxinelichthoudergooier uiteindelijk in 2013 veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf maanden, onder meer op grond van het in 1881 ingevoerde majesteitsschenisartikel.

De discussie rond majesteitsschennis laaide dit voorjaar opnieuw op, vooral naar aanleiding van het incident rond Abulkasim Al-Jabari, die bij een betoging in Amsterdam in november 2014 'fuck de koning' zou hebben geroepen. D66 zette het onderwerp weer op de politieke agenda en Alexander Pechtold diende Kamervragen in. De minister gaf in zijn antwoorden aan dat hij geen aanleiding zag om afstand te nemen van de bijzondere overwegingen van de wetgever uit 1881, waaruit moet worden opgemaakt dat de koning in de ogen van de minister kennelijk dus nog steeds bijzondere bescherming tegen beledigingen verdient.

SOEP

Volgens de minister zou de soep ook helemaal niet zo heet worden gegeten. De politie en het openbaar ministerie zouden alleen optreden wanneer zij dat in concrete situaties nodig en opportuun achten, waarbij volgens de minister de vrijheid van meningsuiting en het recht op betoging natuurlijk in ogenschouw worden genomen. Uit cijfers van het openbaar ministerie blijkt dat er in de afgelopen veertien jaar gemiddeld één keer per jaar iemand wordt veroordeeld op basis van de majesteitsschennisartikelen, met uitschieters in jaren dat er rond het koningshuis bijzondere gebeurtenissen plaatsvinden, zoals bijvoorbeeld in 2002 met het huwelijk. Blijkbaar is vervolging maar heel af en toe noodzakelijk.

De soep lijkt inderdaad dus niet zo

heet, maar hij wordt nog altijd opgeschept en ook gegeten. En de vraag is nu of de aparte strafbaarstelling van majesteitsschennis eigenlijk nog wel van deze tijd is. Uit een uitspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM), in de zaak van Otegi Mondragon tegen Spanje, moet worden opgemaakt dat onze wetgeving op dit punt eigenlijk niet langer door de Straatsburgse beugel kan.

Het Hof heeft in die zaak onomwonden vastgesteld dat hoge bommen, zoals ook de koning, tegen een beledigend stootje moeten kunnen. Het feit dat de koning zich niet in publieke debatten mag mengen en tot op zekere hoogte een symbolische functie bekleedt, doet daar niet aan af. Ook de koning dient dus, zo moet uit de uitspraak van het Hof worden afgeleid, over een dikke huid te beschikken. Maar bij deze constatering heeft het Hof in Straatsburg het niet gelaten. Dat de koning op beledigingsgebied geen bijzondere bescherming verdient, betekent volgens datzelfde Hof ook dat belediging van die koning niet zwaarder mag worden gestraft dan een eenvoudige belediging, een belediging van een gewone burger. Het onder-

scheid dat ook in Spanje werd gemaakt tussen de verschillende beledigingen is volgens het Hof niet meer van deze tijd. De zaak waarin het Hof dit uitmaakte was gericht tegen Spanje en daarom niet van rechtstreekse invloed op Nederland. Wat niet wil zeggen dat Den Haag het Hof op dit punt niet hoeft te vrezen, zeker niet nu de al genoemde waxinelichthoudergooier onlangs besloten heeft zijn veroordeling ook aan Straatsburg voor te leggen. Procedures daar zijn van de lange adem, onze minister heeft dus nog even respijt, maar het is duidelijk dat onze bijzondere majesteitsschennisbepalingen bij het Hof op weinig begrip en sympathie zullen kunnen rekenen. Het zou niet voor het eerst zijn dat Nederland door Straatsburg op de vingers wordt getikt. De dagen van artikel 111 van ons wetboek van strafrecht lijken geteld, dankzij een waxinelichthouder van 625 gram. ■